

Реферат на тему: "Лариса Петрівна Косач-Квітка"

Леся Українка

Розповідь вчителя може мати такий зміст:

Лариса Петрівна Косач, в одруженні — Квітка, відома читачам як Леся Українка. Народилася майбутня письменниця 25(13) лютого 1871 року в Новограді-Волинському і виховувалася в інтелігентній сім'ї. Лесин дід по матері — Яків Драгоманов — був декабристом, а дядько — Михайло Драгоманов — відомим публіцистом, критиком, істориком, активним громадським діячем, якого переслідував уряд. Виїхавши за кордон, Михайло Драгоманов у Женеві створив вільну друкарню, де українські автори видавали свої твори, оскільки на території Східної України валуєвський циркуляр та Ємський указ унеможливляли вихід книжок рідною мовою. Мати Лесі Українки — Ольга Петрівна Косач, відома на той час українська письменниця Олена Пчілка — мала величезний вплив на доньку, сама вибрала їй високо зобов'язуючий псевдонім — Українка. Батько — Петро Антонович Косач — був людиною передових поглядів, за що ще в студентські роки його виключили з Петербурзького університету.

Сприятливе середовище з ранніх літ благотворно впливало на здібності дівчинки. Поетеса не дарма пізніше підкреслювала: "Мені легко було вийти на літературний шлях, бо я з літературної родини походжу, але від того не менше кололи мене поетичні терни". О. Гончар, аналізуючи цей період в житті Лесі, додавав: "...Разом з родинно близькими людьми майбутню поетесу формувала, виховувала й готувала до творчого подвигу вся тодішня передова Україна".

Сім'я Косачів дійсно приятелювала з Миколою Лисенком, Михайлом Старицьким, Павлом Житецьким. З дитинства мала Косачівна кохалася в народних піснях і казках, в чотири роки уже читала, в п'ять — грала на фортепіано і пробувала творити власну музику, а пізніше не раз тяжко зітхала, говорячи, що тяжка недуга не дала їй можливості стати композитором. Олена Пчілка збирала зразки народних вишивок, і мале біляве дівча не тільки милувалося красою узорів, а й у вісім років виконало майже непосильну для такого віку роботу: вимережило батькові сорочку.

Сім'я Косачів була великою, але жила у достатку. Усього Леся мала двох братів і три сестри. Батьки займалися громадською діяльністю, навіть їздили на всесвітню виставку в Париж, тому дітей часто залишали під опікою родичів Лесі дуже подобалося жити в Олені Косач, тітки по батькові, яку в 1879 році за революційну пропаганду було заарештовано й вислано в Олонецьку губернію Судове звинувачення звучало досить серйозно Олені приписували спробу замаху на шефа жандармерії Дрентельна. Перший Лесин вірш якраз і присвячений тітці Олені ("Надія").

Взагалі Косачі мали чимало друзів серед "неблагонадійних" Наприклад, ще одна рідна тітка, Олександра Косач-Шимановська, дружина політичного в'язня, вчила Лесю

гри на фортепіано, добре знала історію й літературу Недарма малі Косачі, наслухавшись тітчиних оповідей, гралися у видумані ними ігри за літературними мотивами "Юнак та біла Віла", "Одіссея" Лесею найчастіше обирали Андромахою чи Жанною Д'Арк. Безпомилкова дитяча інтуїція вгадувала в маленькій дівчинці велику людину.

У 1881 році в Луцьку, куди наказом міністерства внутрішніх справ був переведений на роботу батько, Леся з братом Михайлом пішла на річку Стир подивитися, як святять воду, застудилася і захворіла. Хвороба дала ускладнення Пізніше виявилось, що в дівчинки туберкульоз кісток.

Для найстаршого сина Михайла і молодшої від нього всього на півтора року Лесі батьки найняли приватних учителів, які у Києві, де якийсь час жила Олена Пчілка з дітьми, вчили їх за програмою чоловічої гімназії. В цей час Леся грала на фортепіано під керівництвом дружини Миколи Лисенка Ольги Деконор.

Літо Косачі провели в Колодяжному, яке назавжди зачарувало Лесею прекрасною природою і розповідями місцевого селянина Лева Скулинського про "нечисту силу". Наступну зиму знову був Київ, вивчення класичних (грецької та латинської) мов. Хвора дочка викликала глибоку тривогу матері. Улюблениця батька, Леся ставала улюбленицею й матері, хоч колись Олена Пчілка не дуже раділа навіть її народженню. Мати допомогла дочці вивчити французьку й німецьку мови, заохотила до творчості і якщо ім'я Леся Лариса вибрала собі ще в дитинстві сама, то псевдонім був підказаний матір'ю, яка інтуїтивно відчувала, що доня буде відомою і національне свідомою людиною.

При сприянні матері у 1884 році восени у львівському журналі "Зоря" з'явилася перша Лесина публікація — вірш "Конвалія".

Взимку Олена Пчілка запропонувала Михайлові й Лесі перекласти українською мовою "Вечори на хуторі поблизу Диканьки" Миколи Гоголя. Наступного року у Львові вийшла книжка перекладених оповідань М Гоголя, авторами якої були молоді Косачі, що прибрали псевдоніми Михайло Обачний та Леся Українка.

Наступні роки стали літами великих Лесиних страждань. Хвороба прогресувала, вражала суглоби правої ноги, для лікування потребувалися все нові й нові кошти. Мати возила дівчину в Київ до професора О.Рінека, який раніше оперував Лесі ліву руку, видаливши уражені туберкульозом кістки кисті. Через рік хвора побувала у Варшаві, та лікарі відмовлялися робити операцію, тільки виготовили протез для ноги, який давав можливість Косачівні ходити без сторонньої допомоги. Влітку 1888 року батько повіз Лесею на лікування в Одесу. У цей час вірші юної поетеси друкувалися в львівських журналах, на її твори звернули увагу галицькі критики Іван Франко та Михайло Павлик.

Під час короткого гостювання в Києві у брата Михайла Леся відвідувала гурток "Плеяда". Крім поезій, вона почала писати прозу. У 1890 році з-під пера Українки вийшли непересічні поезії "Contra spem spero", "Мій шлях", "Сім струн".

Повертаючись з Відня, куди мати возила дочку на консультацію до лікарів, Косачі

зупинилися у Львові, де зустрічалися з І.Франком, В.Гнатюком, М.Павликом. У цьому ж таки, 1891 році, у Колодяжне до Косачів приїжджала Франкова дружина з дітьми, гостював сам Франко. М.Павлик зав'язав з Лесею листування і навіть вислав їй для прочитання повість О.Кобилянської "Царівна".

У березні 1893 року вийшла у Львові перша Лесина збірка — "На крилах пісень". Схвальну рецензію на книгу написав О.Маковей, правильно визначивши провідні мотиви творчості поетеси. "Перший — то сумовитий погляд авторки на своє життя і долю, другий — то культ природи, а третій — то культ України і світове горе".

Леся цікавилася історією. Дев'ятнадцятирічною дівчиною вона написала для молодшої сестри підручник "Стародавня історія східних народів" в якому проводила багато паралелей і порівнянь дійсності трьохтисячного минулого зі сучасним. Цей підручник був доступний, лаконічний і цікавий. Мужніючи, Леся зацікавилася філософією, почала також пробувати себе в публіцистиці. Разом зі сестрою Ольгою вона відвідувала публічні лекції в Київському університеті, займалася самоосвітою, завдяки чому стала найосвіченішою жінкою в тогочасній Європі.

У 1894 році Леся гостювала в Болгарії в Софії у дядька Михайла Драгоманова, працювала в його бібліотеці, впорядковувала її, наче передчуваючи близьку смерть видатного родича.

За письменницею було встановлено негласний нагляд, але Леся нехтувала цим. Вона надіслала Людмилі Драгомановій статтю "Голос однієї ув'язненої" в якій критикувала французьких митців за їхнє схиляння перед російською імператорською сім'єю, яка відвідала Париж. Вірш "Мати-невільниця" Леся присвятила Марії Павлівні Воронцовій-Ковалевській, яка отруїлася в знак протесту, коли Надію Сигиду забили до півсмерті різками з наказу коменданта Карійської тюрми Масюкова. Стосунки з революціонером Сергієм Мержинським з дружніх переросли у кохання. Леся взяла на свої плечі страшний труд: доглядати вмираючого і надзвичайно прикрого друга до самої смерті. Сергій поводився далеко не по-джентельменськи, змушував Лесю писати листи його коханим, нервувався, коли не було відповіді, дорікав, що Леся не відіслала його послання аби знищила ті, що надійшли на його адресу. Платою за піклування і жертвну любов були безсердечні слова коханого: "І все одно, Ларисо, я тебе не любив". Про перебування поетеси в Мінську біля Мержинського існує багато легенд. Одна з них розповідає, що поему "Одержима" поетеса написала в ту ніч, коли помер Сергій і вона сама сиділа коло покійника до ранку.

Знайомих і друзів у Лесі Українки завжди було багато. Вона цікавилася творчістю П.Грабовського, познайомила і листувалася з Ольгою Кобилянською, називаючи її в листах "Хтось чорненький", "Хтосічок". Відвідала Українка й Буковину, лікувалася в Карпатах, в Беркуті, де мала прекрасні диспути про мистецтво з І.Франком. Про поетесу особливо піклувався фольклорист Климентій Квітка, який пізніше став її чоловіком.

Хвороба прогресувала. В пошуках ефективного лікування Леся поїхала в Італію. Взагалі поетеса багато мандрувала по світу, та хворобу подолати не могли ні

вітчизняні, ні зарубіжні лікарі. У Венеції Леся познайомилася з італійською письменницею Альбіною Бізе і під її впливом почала писати драми у віршах — жанр, який надзвичайно вдавався Лесі Українці.

У 1899 році у Львові вийшла друга Лесина збірка "Думи і мрії", а у квітні 1902 року в Чернівцях — книга поезій "Відгуки". У співавторстві з Климентієм Квіткою поетеса видала збірку "Дитячі ігри, пісні й казки з Ковельщини, Луцьщини і Звягельщини на Волині".

Першою дуже вдалою і цікавою трагедією Лесі Українки стала "Касандра". Окрилена успіхом, письменниця створила ще "Одержиму" та "Жертву", але при виході у світ вдруге збірки "На крилах пісень" ці драми були вилучені цензурою.

Щоб довести російським читачам, що українська література не поступається їхній, Леся переклала російською твори І.Франка "На дні" та "Добрий заробок", які вийшли у видавництві "Донская речь" (Ростов-на-Дону).

Посилала Леся Українка свої твори для альманахів М. Коцюбинському, листувалася з Г. Хоткевичем. У 1904 році онук Т.Шевченка по сестрі Катерині — Фотій Красицький — створив портрети Лесиних сестер і самої поетеси.

За досить короткий час Леся написала поему "Одно слово". Коли ж А. Кримський зауважив, що в якутській мові є слова "воля" і "вільний", авторка зняла підзаголовок твору "Оповідання старого якута" і замінила його на "Оповідання тубільця з півночі". Цей твір досить цікавий і філософський. Закінчила поетеса також драму "На руїнах". Вона все більше й більше відчувала себе драматургом і усвідомлювала, що в цьому роді літератури піде значно далі, ніж у власне ліриці.

Леся спробувала опанувати також сатиричний жанр — і написала поезії "Веселий пан", "Практичний пан", "Пан-народовець", в яких влучно висміяла горе-друзів народу.

В ніч з 17 на 18 січня у Київській квартирі Косачів було зроблено трус. Але він суттєво відрізнявся від обшуку 7 червня 1902 року в Одесі, коли жандарми не знайшли у Лесиних валізах нічого компрометуючого. Тепер у руках жандармів була 121 заборонена книжка. Лесю та її сестру заарештували, але все обійшлося більш-менш щасливо, і скоро обидві вже були на волі.

25 липня 1907 року Леся Українка та Климентій Квітка одружилися. Чоловік одержав посаду в суді в Криму в Балаклаві, й подружжя переїхало туди, а згодом до Ялти. Здається, прекрасний морський клімат мав би сприяти покращенню здоров'я, а поетесі стало гірше. Берлінський професор радив їхати до Єгипту, але зібрані на поїздку гроші подружжя віддало на організацію етнографічної експедиції, яка основною метою мала запис мелодій українських народних дум. Фонограф репертуару кобзаря Гната Гончаренка подружжя вислало до Львова.

У січні 1909 року у Києві було поставлено "Блакитну троянду", а грошовий збір передано на пам'ятник Т. Шевченку.

Далеко від рідної України — в Тбілісі, Талаві, Єгипті — Леся не забувала рідної землі. До річі, на чужині, в країні пірамід, поетесу знайшов і відвідав український історик, академік Д. Яворницький. Критичний стан здоров'я змушував Лесю Українку

до частих переїздів. У 1911 році сім'я опинилася в Кутаїсі, де чоловік одержав посаду. Письменниця вже відчувала наближення смерті. Вона переслала сестрі Ользі свій архів, до виснаження працювала над "Лісовою піснею", яку розпочала 3, а закінчила 25 липня. "Лісова пісня" вийшла друком в Києві ще за життя поетеси, в 1912 році. У Кутаїсі було написано також драми "Камінний хрест" та "Оргія".

Друзі та близькі наполягали на лікуванні. Леся ще раз відвідала Єгипет. Подорожі стали для неї мукою, надії на полегшення не виправдувалися.

Письменниця мужньо готувалася до трагічного кінця. У березні 1913 року вона написала заяву до бібліотеки Наукового товариства ім. Т. Шевченка прийняти її твори в депозит, 28 квітня востаннє приїхала до Києва, прийшла на присвячений їй вечір в клубі "Родина", а всередині травня відбула в Кутаїсі.

З голосу вмираючої дружини Климентій Квітка ще встиг записати народні пісні, а матері й сестрі Ользі Леся продиктувала зміст задуманої драми "На передмістію Александрії". Тяжкохвору поетесу перевезли до Сурамі, але врятувати її вже ніхто не міг. 19 липня між першою і другою годиною ночі вона померла.

Труну з прахом доставили до Києва. 26 липня 1913 року Лесю Українку поховали на Байковому кладовищі. Поліція не дозволила ні промов, ні співів, а щоб ніхто не посмів порушити заборону, дала у супровід похоронної процесії наряд кінноти. За труною йшов багатотисячний натовп. Україна ховала свою дочку.